

nom vjeronauka održava za odrasle u kapucinskoj crkvi doprinosi većoj vjerskoj zrelosti i odgojnoj sposobnosti bračnih drugova.

Ne treba smetnuti s uma rad u crkvi sv. Jeronima, gdje dominikanci još uvijek organiziraju koncilsku tribinu. Kod njih je bio i bujniji rad s mladima, no morao se, nažalost, prekinuti. Sada imaju 40 do 80 polaznika na pojedinim predavanjima. I u drugim župama, pa i u trsatskom samostanu, radi se u okviru vjeronauka za mlade na formiranju mladih bračnih parova. Svakako se zapaža volja kod svećenika da ne budu zadovoljni onim minimumom katehizacije prije prve pričesti i krizme, nego nastoje nadopuniti vjersku zrelost odraslih. A razvija se i sve veća međužupska suradnja. Zapaža se također izvjestan odaziv mladih i odraslih na razne inicijative. Pa i sami laici znaju poticati pastoralne radnike na takve inicijative, pošto su ih vidjeli drugdje.

U negativne pojave treba ubrojiti to što dosad nismo uspjeli pronaći nijednoga liječnika koji bi htio držati predavanja u pripravi za brak. Nismo, također, pronašli nijedan bračni par iz Rijeke koji bi htio nastupiti na takvim tečajevima, iznoseći svoja iskustva i zapažanja.

Počevši od ove jeseni, odlučili smo organizirati permanentni tečaj o braku sa po šest predavanja. Hoće li nam uspjeti da to ostvarimo, ne znam, osobito zbog onih poteškoća koje sam spomenuo glede liječnika i bračnoga para. Sve dosadašnje tečajeve održali smo uz pomoć i suradnju bračnih parova i liječnika iz Zagreba. Naša iskustva iako početna, pozitivna su. U razgovoru s raznim kandidatima za brak i s bračnim parovima koji nisu znali za naše tečajeve uvijek sam naišao na žaljenje što nisu sudjelovali. Znači da i naša služba informiranja nije bila djelotvorna. No, smatramo da ćemo nakon ovih iskustava, za koja mislimo da su pozitivna, nastaviti intenzivnijim radom.

Ružica Nikolić

SOCIJALNI RADNIK U SLUŽBI OBITELJI

Moj predmet ove godine bio je »Socijalni radnik u službi obitelji«. Ne znam koliko je kome od vas poznat sadržaj te riječi »socijalni radnik«. Socijalni rad u obitelji nije samo rad te vrste s pojedincem, nego sa skupinom u kojoj jedni ovise o drugima.

Socijalni rad se najprije javio u Americi. Jedan liječnik je, studirajući probleme bolesti duha i tijela, došao do zaključka da bi nakon liječenja na klinici trebalo pružiti pacijentu i njegu kod kuće. To znači: ako pacijent dolazi da se liječi, njegovi problemi nisu svi kod njega, nego su ostali i kod kuće. Dok se on liječi, treba da netko radi i s njegovom obitelji. Takav se socijalni rad razvio u Americi, a poslije je prešao i u Evropu na razna područja ljudskog djelovanja. Kod nas je otvorena prva škola za socijalne radnike u Zagrebu 1951. godine. Do sada je školu završilo 19 generacija. Ove je godine počeo četverogodišnji međustudij. To je novi tip studija. Matični fakultet je Pravni fakultet.

Predmeti su: metodika socijalnoga rada, socijalna medicina, uvod u pravo, pedagogija, psihologija, zakon o upravnom postupku, obiteljsko pravo, psihopatologija, statistika, daktilografija, ekonomika, sociologija, zaštita djece, zaštita staraca, rad s invalidima i s maloljetnim delikventima.

Bilo je neko vrijeme nakon rata govora da uopće ne treba socijalnih radnika, ljudi koji će pomagati, jer će našim društvenim sistemom biti sve riješeno. Međutim, ubrzo se uvidjelo da svako društvo ima svoje probleme.

Socijalni rad je vraćanje u društvo osobe koja se udaljila iz njega iz bilo kojih razloga, npr. osobnih, koji mogu biti prouzročeni samom ličnošću, ili zbog uže i šire sredine. To može biti ekonomski faktor, bolest, a može to biti i društveno neprihvatljivo i nepoželjno ponašanje, kao alkoholizam, prostitucija, zanemarivanje roditeljskih dužnosti. Posljednjih godina je jedan od najtežih problema vladanje naše omladine. Dakle, stručna djelatnost socijalnoga radnika odvija se u pojedinim ustanovama.

Najprije je formiran pri općinskoj skupštini upravni organ, a zatim socijalno-zdravstveno vijeće, koje vodi socijalno-zdravstvenu politiku.

U Zagrebu imamo samostalnu ustanovu, koja ima stručni kadar — mislim, socijalne radnike, psihologa.

Ona se bavi proučavanjem i rješavanjem socijalne problematike. Mogućnosti naše Republike da riješi sve te socijalne probleme koji su ostali nakon rata i koji svakodnevno niču, prilično su slabe. Toliko o razvoju socijalnog rada kod nas. No, socijalni rad nije samo onaj koji obavljaju socijalni radnici koji su završili studij. Svi su nakon ovoga studija upisali neki drugi studij, na primjer pravo, defektologiju. Međutim, imamo i slobodne aktiviste, ljude koji rade za druge socijalno i karitativno. Iz povijesti znamo da su časne sestre i svećenici u svojim matičnim kućama davali siromašnim ljudima odjeću, hranu, pružali im pomoć. To danas rješavaju Crveni križ i Međunarodni karitas. Zapravo, to sve ide u istom smjeru: rješavanju socijalnih problema. Vraćanje osoba u normalno stanje, ako nisu same sposobne da se vrate; mi vrlo često sami omogućujemo našim najbližima, a kad im ne možemo pomoći, onda se oni obraćaju socijalnim radnicima u općini. Socijalni rad imamo u općinama, u poduzećima, u tvornicama, u vrtićima i u drugim ustanovama, u domovima staraca, u popravnim domovima, u zatvorima. Dakle, gdje god ima ljudi koji imaju problema, potreban je socijalni radnik sa studijem, specijaliziranim da im pomogne.

Sada bih nešto rekla o socijalnom radniku u obitelji. Mi ne možemo promatrati ličnost odvojenu od obitelji. To je osnovna stanica ljudskog društva i kad se dijete rodi, prima prve utiske, prvu ljubav, prvi susret s ljudima u svojoj obitelji. Ako pak obitelj zakaže, onda je zadatak na široj društvenoj zajednici, na prijateljima, bližnjima, svećenicima i na drugima da pomognu tom čovjeku. Međutim, imamo i suprotnih rezultata.

Stručni socijalni radnik u službi obitelji javlja se onda kad netko intervenira. Znači, treba da netko od susjeda kaže ili upozori da dotičnome treba, na primjer, zaposlenje, da je ekonomski ugrožen. Imade slučajeva da socijalni radnik i ne ide na teren. Međutim, dužnost je takvog radnika da svakoga od svojih štićenika upozna i da mu pomogne.

Ja sam radila kao socijalni radnik 18 mjeseci među bolesnicima od karcinoma. Moja dužnost na tome radnom mjestu bila je raznovrsna: administrativna pitanja, stanovanje, smještaj u domove staraca, smještaj djece gdje je majka bo-

lesna, posjećivanje obitelji, svakako, dovođenje svećenika u bolesničku sobu da donese svetu pričest i zadnje pomazanje, pa sve do rada u mojoj župi, Sv. Obitelj, gdje sam bila aktivan član, gdje smo obilazili starce i bolesne. Dva puta godišnje posjetili smo starce i razgovarali s njima, kratili njihovo slobodno vrijeme, da vide da nisu sami, nego da i mi živimo s njima. Zbog svoga uvjerenja i slobodnoga istupanja morala sam otići iz bolnice. Pripadala sam skupini studenata koja je završila studij i sada se uključila u proizvodni rad. Mi smo se sastajali, svatko je iznosio svoje probleme, što može kao kršćanin na svom radnom mjestu dati da bi potvrdio svoje kršćanstvo, što može dati od onoga što je naučio tokom studija.

Otišla sam u Austriju. Sada imam oko 400 naših radnika na 13 punktova. Imamo svetu misu i susrete s radnicima, gdje oni iznose svoje probleme. Razgovaram s njima, obilazim njihove stanove, nabavljam im namještaj od dobrotvora. Nekad je dovoljno samo saslušati ih. Radim i s alkoholičarima, i s onima koji su zaboravili svoje obitelji. I tih je velik broj. Nemam problema kao što ih ima moja kolegica u Grazu, gdje ima velik broj sezonaca, koji rade od trećega do desetoga mjeseca, a nemaju drugoga cilja nego zaraditi i povremeno otići kućama te posjetiti svoje obitelji. Ima velik broj kartaša. U domovini sam radila u skupini intelektualaca, a sada sam došla u skupinu radnika i zemljoradnika, koji su privremeno došli u inozemstvo da nešto zarade, jer su uvidjeli da na svojim njivama ne mogu dovoljno zaraditi.

Vidjela sam da moji kolege drukčije provode socijalni rad u obitelji. Oni koji su završili medicinu odlaze u obitelji pa besplatno liječe bolesne i one koji nemaju socijalno osiguranje. Kolegica koja radi kao farmaceut prikuplja medikamente i donosi ih bolesnicima koji ih nemaju. Imamo skupinu koja poučava djecu koja su slaba u učenju i u opasnosti da izgube godinu. Njihovi su ih roditelji ostavili, jer su zbog ekonomskih razloga otišli van. Imamo i onih koji posjećuju starce. Danas je atomska obitelj. Tara, mama i jedno dijete. Djed i baka nisu im potrebni. Više ih ne možemo smjestiti u staračke domove, jer ovih i nema. To je na području Zagreba jedan od velikih problema. Ako su ti ljudi bolesni, bolnica ih prima za neko vrijeme, bez obzira kakav bio rezultat liječenja. Zato je ovdje potrebno naći dobrovoljnih aktivista. Ja sam susrela takve ljude. Vidjela sam da takav rad funkcionira. Međutim, ima još puno toga što nije otkriveno, još nije započeto. Da li mi mislimo na mlade, jesu li oni dovoljno primili? Ljudi koje sam srela prolaze jedni pokraj drugih kao da se ne dotiču, kao da nemaju potrebnih spojnih veza da si pomognu. Mislimo: to nije moja briga. Ako se pojavi neki dobrovoljac, ako rješava neke tuđe probleme, ismijavaju ga. Ja sam našla velik odaziv. Živjela sam u Švicarskoj, a sada u Austriji. Bila sam i ovdje. Vidjela sam da mladi imaju dobru volju samo ih treba pokrenuti. Holandani su divan primjer kako se mladi mogu angažirati u obitelji. Kod njih ima staraca, napuštenih bolesnika, a mladići, studenti dolaze u takve obitelji. Saznaju za njih od svojih župnika, a osobito od svojih liječnika. Čuju da tamo i tamo ima takav čovjek, pa mu čitaju novine, povedu ga u šetnju jer se starac ne usudi sam ići. To je osobito važno kad je klizav teren. Onda im donesu topao objed, kupe im štogod u dućanu. Oni koji se zbilja ne mogu pokrenuti stavljaju na svoj prozor karticu, vidljivu s ulice. Njome pojedinac pripućuje da je bolestan, pita ima li netko vremena za nj. Mladi čovjek slučajno prolazi ulicom, vidi to pa se navrati i pomogne.

Mi smo zamislili tako nešto i u Zagrebu, ali to još nismo ostvarili: stručnu snagu od studenata medicine, psihologije, socijalnoga rada, pa da tako svaki učini nešto na svom području. Međutim, do danas to nije proradilo. Ljudi su završili svoj studij te su vjerojatno na drugim mjestima.

Svi smo se susreli s problemima, od onih ekonomskih u obitelji pa do medicinskih problema, i vidjeli smo da jedan čovjek ne može pružiti sve ma koliko imao znanja na svom području. Vi kao teolozi ne možete dati medicinsku, a ja kao socijalni radnik ne mogu isto tako pružiti teološku pomoć. Dakle, moramo raditi u zajednici, moramo se otvoriti jedni prema drugima, zajednički surađivati, biti slobodni pa reći da nešto nije dobro, ako zaista nije dobro, a ne ljutiti se zbog toga. Na primjer, na početku svake školske godine studenti dolaze u velike gradove. Napuštaju svoje gradiće, kuće, dolaze u novu sredinu, susreću se s mnogim običajima. Njima treba pomoći, naći ih, za njih se zauzeti, s njima stupiti u kontakt.

Treba pomoći drugome zato što je čovjek i slika Božja. To je moje osobno uvjerenje, koje nisam naslijedila nego sam ga doživjela. I osobno sam se opredijelila za to, za Krista. Došla sam na studij socijalnoga rada ne samo da bih dobila kvalifikaciju u određenoj struci, nego sam se odmah prijavila na teološka predavanja da se obostrano pokušam izgraditi. Međutim, mnogi od mojih kolega završili su četiri-pet godina, i nisu dolazili na teološka predavanja, nisu sebi spremili ono znanje koje su mogli steći na području religije. Kad ih promatram kao da nekako šepaju. Na jednu su nogu malo kraći. Bilo je promašaja i bit će ih uvijek. Socijalni rad ne mora biti samo u obitelji, on je i na ulici, jer i ondje treba pomoći bližnjemu. Vrlo često možemo vidjeti u tramvajima kako mladi više ne ustaju, a stariji kritiziraju jer da su izolirani. Mi imamo velik problem staraca. Statistike to obrađuju, ali pružanje pomoći starcima još je na veoma niskom nivou. Imamo čitavih područja Slavonije, Bosne, gdje su mlađi ljudi otišli trbuhom za kruhom, a ostali su kod kuće djed i baka i koje dijete. Ti pak ljudi nisu sposobni za zemljoradnju. Njihov je porez velik, a zemlju im neće nitko obraditi. I od čega će živjeti? A nemaju ni mogućnosti da ih tko primi u kakvu kuću, npr. u starački dom, jer nemaju prihoda. Najmanji iznos na mjesec negdje je oko 80 do 120, pa i do 160 tisuća za jednoga starca. Ta staračka populacija je u obitelji, no iz dana u dan ona izlazi iz nje pa treba tražiti neka rješenja. Vrlo zgodno je to na svom području riješila župa Pregrada. Župljani su sami, uz suradnju župnika, izgradili starački dom. Ti ljudi će se zadržati na istom teritoriju, imaju iste običaje, imat će istu hranu, svi se znaju, dakle, ostaju u onom istom mjestu. Kad bi bilo moguće, trebalo bi da se tako nešto osnuje i u drugim mjestima, i da se angažiraju mladi na svim područjima.